

LLIBRE I I OBTENCIÓ DELS AMICS

Aquí comença el segon tractat, que porta per títol *Obtenció dels amics*,²³ i al qual es dóna inici amb els següents versos:

Encara que no tinguin mitjans,
encara que no tinguin riqueses,
els intel·ligents que tenen amics
aviat coronen els projectes amb èxit,
com el corb, la tortuga, el cérvol i el ratolí.

Els prínceps preguntaren:

—¿Com va ser, això?

Vixnuxarmà explicà:

—Hi ha en les terres del sud una ciutat anomenada Mahilà-ropyà. No gaire lluny d'aquella ciutat hi ha un gran arbre de cotó de seda, amb un tronc i unes branques portentoses. A aquell arbre arriben ocells migradors de totes les contrades per passar-hi la nit.

»També en aquell mateix arbre vivia un corb anomenat Laghupatànaka ('Àgil vol'), el qual, un matí, va sortir a buscar menjar i va veure que s'acostava a l'arbre un caçador d'ocells, talment com si veiés la figura de la mort: el seu aspecte era feréstec, tenia els peus i les mans crivellats de ferides, el seu posat era esgarriós, i duia una xarxa a una mà i un bastó a l'altra. En veure aquell caçador, al corb li va fer un salt el cor i pensà: "¿Quina una en deu portar de cap, aquest malvat? ¿Trama potser la meva desgràcia o

la d'algú altre?", i així, observant-lo des de lluny, es quedà quiet una estona. L'ocellaire, per la seva banda, va fer cap a l'arbre, va estendre la xarxa, va escampar una mica de gra i es va amagar prop d'allà.

»En aquell mateix moment, el rei dels coloms, anomenat Txitrigriva ('Coll de coloraines'), amb un estol de mil coloms, anava vagant pel cel. Els coloms van percebre aquell gra escampat a terra i, seguint el seu desig de menjar, van aterrar a la xarxa. El rei colom i la seva comitiva, tots sense excepció, van quedar-hi atrapats. El caçador, en veure-ho, va córrer cap allà molt alegre, brandant el bastó. Txitrigriva, per la seva banda, va veure els seus companys movent-se d'ací i d'allà, cadascú tibant la xarxa per un lloc diferent, i els digué:

»—En quin infortuni més gran ens hem ficat! D'aquí només hi ha una sortida: aixequem el vol tots a l'una i anem-nos-en ben lluny. D'altra manera no serà possible desprendre'ns de la xarxa.

»I, com que tots volien salvar-se, van fer com manava el rei colom. Van anar tibant la xarxa uns quants metres fins a recórrer la distància d'un tret de fletxa, i aleshores van aconseguir aixecar el vol.

»El caçador, al seu torn, en veure que els ocells s'enduïen la xarxa, va pensar: "Això no ho havia vist mai!", i va començar a recórrer amb la vista el cel, mentre anava rumiant:

"Tots a l'una aquests ocells
se m'emporten la xarxa.
Però quan renyeixin entre ells
estaran a les meves mans!"

»Txitrigriva, en veure que aquell home cruel els perseguia, va començar a accelerar el vol. I Laghupatànaka, abandonant la

seva recerca de menjar, per curiositat va començar a seguir l'estol de coloms, i pensava: “¿Com s’ho farà aquest malvat per vèncer els coloms?”

»Txitrigriva, entenent quina era la intenció d’aquell home, digué als seus companys:

»—Aquest maleït caçador va corrent darrere nostre amb l’esperança d’enxampar-nos. Cal que volem per sobre de les muntanyes, dels arbres i de terrenys escarpats!

»Aleshores els ocells van desaparèixer amb la xarxa. El caçador va comprendre que havien anat més enllà d’on li arribava la vista, va perdre l’esperança i se’n va tornar.

»Txitrigriva va veure que el caçador se’n tornava i digué als seus companys:

»—Amics, aquell maleït caçador ja recula. Per això és millor que nosaltres també reculem i anem fins a Mahilàropya. Al nord-est de la ciutat viu el meu estimadíssim amic Hirànyaka (‘Daurat’), el ratolí. Enfilem cap a casa seva sense més dilació, ell ens tallarà aquests lligams, ja que és capaç de deslliurar-nos d’aquest infortuni.

»—D’acord! —respongueren els coloms, i van fer cap al cau de Hirànyaka, on van aterrar.

»Quant a Hirànyaka, era un expert coneixedor de la política i es guardava bé dels perills. Vivia en un cau que s’havia construït amb cent forats. Amb el cor sobresaltat per l’arribada dels ocells, Hirànyaka es va amagar i es va quedar quiet. Txitrigriva es va enfilem a un dels forats del cau i va parlar així:

»—Amic Hirànyaka, ja pots sortir!

»Després de sentir aquella veu, Hirànyaka, encara des de l’interior de la seva fortalesa, preguntà:

»—¿Qui em demana?

»L’altre digué:

»—Sóc Txitragriva, el teu amic!

»El ratolí, en sentir aquestes paraules, es va emocionar i se li va posar la pell de gallina; amb gran joia va sortir del cau a corre-cuita i, quan va veure els lligams en què estaven atrapats Txitragriva i els seus acòlits, digué en un to de frustració:

»—Amic, però ¿què és tot això? Explica-m'ho, explica-m'ho!

»L'altre li respongué:

»—Amic, essent com ets un savi, ¿per què m'ho preguntes?
Bé que s'ha dit:

Per què li passa una cosa a una persona,
a causa de què, quan, com, en quina mesura
i on, sigui una cosa bona o dolenta,
és perquè, i a causa de què, i quan, i com,
i en la mesura que, i on ho dictamina el destí.

»Hirànyaka digué:

»—És cert.

Els ocells poden veure carronya
des de cent llegües o més lluny;
però, quan arriba el moment, no veuen
un parany plantat davant dels seus nassos.
Fins i tot el sol i la lluna sofreixen eclipsis;
fins i tot els elefants i les serps són capturats;
fins i tot els savis cauen en la pobresa.
Si hi ha una cosa certa, és la força del destí.

Els ocells, tot i viure en un medi celest,
acaben caient a terra tard o d'hora;
també els peixos, per molt que habitin

aigües insondables, acaben capturats
al mar pels pescadors experts.
¿Quina és en aquest món la mala conducta?
¿Quina és la bona? ¿Quina virtut assegura res?
Puix que el temps, la grapa del qual és l'infortuni,
pot prendre el que sigui, des de qualsevol distància.

»Havent parlat així, Hirànyaka es va posar a tallar el nus de Txitràgriva, el qual protestà immediatament:

»—Amic, no ho facis d'aquesta manera! Primer talla els lligams dels meus companys i després el meu.

»L'altre, però, ni s'immotava. Txitràgriva li ho va demanar una segona vegada, i una tercera. Al final, el ratolí Hirànyaka, enfadat, replicà:

»—Amic, ¿com pot algú alliberar els altres si ell mateix no resol la seva pròpia desgràcia?

»L'altre digué:

»—Amic meu, no t'exaltis. Tots aquests coloms han deixat de seguir altres líders per dependre de mi. ¿Quina mena de líder seria jo si no els mostro ni aquesta mica de respecte? Per això, si no talles el meu lligam, podràs tallar el d'ells sense estar encara cansat. Si talles primer el meu, potser et cansaràs i no tallaràs el d'ells com toca, la qual cosa no estaria bé. És per això que ho deia.

»Havent escoltat això, cofoi, Hirànyaka respongué:

»—Només t'estava posant a prova! Està bé que un tingui la virtut que fa que els altres puguin dependre d'ell!

Tot és possible, fins i tot regnar
als Tres Mons,²⁴ per a una persona com tu,
de bon cor, que mostra tanta compassió
i generositat envers els seus seguidors.